

การสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร พ.ศ. 2558-2559

1. ความเป็นมา

ประเทศไทยได้มีการทำสำมะโนประชากรและเคหะ ตามข้อเสนอแนะขององค์การสหประชาชาติ ดังนั้น ในช่วงกลางระหว่างปีสำมะโนจึงมีความจำเป็นต้องจัดทำการสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร เพื่อให้มีข้อมูลประชากรอย่างต่อเนื่องและทราบถึงการเปลี่ยนแปลงทางประชากร เนื่องจากข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของประชากรเป็นข้อมูลสำคัญที่มีผลกระทบต่อขนาดโครงสร้างและการกระจายตัวของประชากร ได้แก่ ข้อมูลการเกิด การตาย และการย้ายถิ่น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มีความจำเป็นที่ต้องนำมาใช้ในการพิจารณา กำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนา ด้านประชากรและสังคมของประเทศ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้จัดทำการสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากรมาแล้ว 7 ครั้ง ครั้งแรกได้จัดทำขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2507-2509 ตามมติคณะรัฐมนตรี และข้อเสนอแนะจากการสัมมนาประชากรแห่งชาติ ครั้งที่ 1 ใน พ.ศ. 2506 เพื่อวัดอัตราเกิด อัตราตาย และอัตราเพิ่มของประชากรที่ถูกต้อง เพื่อใช้กำหนดนโยบายด้านประชากรของประเทศ ต่อมาได้จัดทำการสำรวจ ครั้งที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2517-2519 ครั้งที่ 3 ระหว่าง พ.ศ. 2527-2529 เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเกิด การตาย และการเพิ่มของประชากร เพื่อนำมาศึกษาการเปลี่ยนแปลง และแนวโน้มของประชากรในคาบเวลาระหว่างการทำสำมะโนประชากรแต่ละครั้ง ซึ่งห่างกันเป็นระยะเวลา 10 ปี ตลอดจนนำมาใช้ในการประมาณความครบถ้วนสมบูรณ์ ของการจดทะเบียนคนเกิดและคนตาย การสำรวจครั้งที่ 4 และครั้งที่ 5 ได้จัดทำขึ้นตามความต้องการของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อนำไปประเมินผลการลดอัตราการเพิ่มของประชากร ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) โดยสำรวจในปี 2532 และ ปี 2534 เพื่อประเมินผลในช่วงกลาง และช่วงสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ต่อมาได้จัดทำการสำรวจครั้งที่ 6 ระหว่าง พ.ศ. 2538-2539 และครั้งที่ 7 ระหว่าง พ.ศ. 2548- 2549 สำหรับการสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร สำหรับการสำรวจ ครั้งที่ 8 นี้จัดทำระหว่าง พ.ศ. 2558-2559 เพื่อวัดการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางประชากรในระหว่างปีสำมะโน

2. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ที่สำคัญในการสำรวจมีดังนี้

2.1 เพื่อหาระดับอัตราเกิด อัตราตาย อัตราเพิ่ม ของประชากร

2.2 เพื่อหาระดับอัตราการเจริญพันธุ์ต่าง ๆ และ ทราบข้อมูลของประชากรด้านภาวะเจริญพันธุ์ เช่น การวางแผนครอบครัว จำนวนบุตรเกิดรอด และอัตราการคุมกำเนิด เป็นต้น

2.3 เพื่อทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะและโครงสร้างประชากร เช่น อายุ เพศ สถานภาพสมรส การศึกษา และอาชีพ เป็นต้น รวมทั้งลักษณะของที่อยู่อาศัยของครัวเรือนส่วนบุคคล

2.4 เพื่อทราบลักษณะและแนวโน้มของประชากรในระหว่างปีสำมะโน (Intercensal period)

3. ประโยชน์ที่จะได้รับ

ประโยชน์ของข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจครั้งนี้

3.1 ใช้เป็นแนวทางในการวางแผน กำหนด นโยบายด้านประชากรของประเทศ

3.2 ใช้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้มของประชากรในอนาคต และองค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางประชากร และครัวเรือนในช่วงปีสำรวจ

3.3 ใช้ในการศึกษา วิจัยด้านประชากร เช่น ขนาดและโครงสร้างของประชากร ภาวะเจริญพันธุ์ ภาวะสมรส ภาวะการตาย ตารางชีพ (Life table) ความคาดหมายคงชีพ (Expectation of life) และอื่น ๆ

3.4 ใช้คำนวณมาตรวัดทางประชากร ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการฉายภาพประชากร เช่น มาตรวัดภาวะเจริญพันธุ์ มาตรวัดภาวะการตาย เป็นต้น

3.5 ใช้ประเมินความครอบคลุมของการจดทะเบียนการเกิด และการตายของประเทศ

3.6 ใช้ในการปรับปรุงการคาดประมาณประชากรในอนาคต (Population Projection)

4. รายการข้อมูลที่ได้รับรวบรวม

รายการข้อมูลที่สำคัญของการสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร พ.ศ. 2558-2559 แบ่งเป็น

1) ลักษณะทั่วไป ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานทางประชากร การมีชื่อในทะเบียนบ้าน ลักษณะการอยู่อาศัย การศึกษาชั้นสูงสุดที่เรียนจบ การอ่านออกและเขียนได้ อาชีพหลัก อุตสาหกรรม สถานภาพการทำงาน จำนวนบุตรเกิดรอด การคุมกำเนิด การตั้งครรภ์ การฝากครรภ์ การย้ายเข้า และการย้ายออก

2) การเกิด ได้แก่ การอยู่อาศัยของเด็กเกิดใหม่ สถานที่เกิด และการแจ้งเกิด

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร พ.ศ. 2558-2559 เป็นการสำรวจแบบต่อเนื่อง แบ่งการสำรวจออกเป็น 3 รอบ แต่ละรอบมีระยะเวลาห่างกัน 6 เดือน มี ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละรอบดังนี้

รอบการสำรวจ	ดำเนินการ
รอบที่ 1	กรกฎาคม - 31 สิงหาคม 2558
รอบที่ 2	มกราคม - 28 กุมภาพันธ์ 2559
รอบที่ 3	กรกฎาคม - 31 สิงหาคม 2559

การสำรวจรอบที่ 1 เป็นการแจงนับประชากรฐาน (Base Population) โดยพนักงานแจงนับทำการสัมภาษณ์ประชากรทุกคนในครัวเรือนที่เข้าข่ายทุกครัวเรือนในเขตแจงนับตัวอย่างเกี่ยวกับลักษณะต่าง ๆ ของประชากร เช่น ความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือน เดือน-ปีเกิด อายุ เพศ สัญชาติ ลักษณะการอยู่อาศัย การศึกษา การอ่านออก เขียนได้ การทำงาน สถานภาพสมรส จำนวนบุตรเกิดรอด ลักษณะของที่อยู่อาศัย เป็นต้น

การสำรวจรอบที่ 2-3 เป็นการสัมภาษณ์เฉพาะรายการเปลี่ยนแปลงของประชากรที่ได้แจงนับไว้แล้วในรอบที่ 1 เกี่ยวกับการเกิด การตาย การย้ายเข้า ย้ายออก และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในครัวเรือนที่เกิดขึ้นระหว่างรอบการสำรวจ